

Informator

Co każdy wolontariusz wiedzieć powinien

Program pod patronatem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu

POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI

POLISH-AMERICAN
FREEDOM FOUNDATION

Wolontariat studencki
Program Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności
realizowany przez Centrum Wolontariatu w Warszawie,

Warszawa, 2005

Autorzy:

zespół Centrum Wolontariatu,
Grażyna Czetwertyńska wraz z zespołem Centrum
Edukacji Obywatelskiej.

Redakcja i korekta:

Adam Czetwertyński

Copyright © Centrum Wolontariatu,
Centrum Edukacji Obywatelskiej

Skład i łamanie:

KORMO

Druk:

ROBAND

Wydawca:

Centrum Wolontariatu, Warszawa

Drodzy studenci i pracownicy naukowci!

Bardzo cieszymy się, że zdecydowaliście się wziąć udział w kolejnej edycji programu „Wolontariat studencki”. Pomysł takiego programu powstawał równolegle w Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności oraz wśród organizatorów akcji „Szkoła z klasą” (tj. w Centrum Edukacji Obywatelskiej i „Gazecie Wyborczej”).

Pomysłodawcy zgodnie połączyli siły, aby przygotować pierwszy tak zorganizowany i na taką skalę program, którego celem jest wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z terenów wiejskich i małych miast.

Od roku 2005 koordynatorem programu Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności jest Centrum Wolontariatu w Warszawie.

Zachęcamy Was do włączenia się w prezentowany program. Proponujemy, abyście popołudniami, w soboty i niedziele, a także w czasie wakacji podjęli jak najwięcej inicjatyw na rzecz uczniów, abyście zaproponowali im zdobywanie innej, nieszkolnej wiedzy i umiejętności. Zależy nam na realizacji waszych autorskich projektów, które będą wzbogacać ofertę edukacyjną szkół podstawowych i gimnazjalnych.

Jesteśmy przekonani, że bezinteresowna praca z dziećmi i młodzieżą przyniesie wam mnóstwo radości i satysfakcji, że zarazicie waszych „uczniów” własnymi pasjami, że staniecie się dla nich wzorcami, osobami, które dzieci będą chciały naśladować.

Do waszych rąk oddajemy broszurkę „Co każdy wolontariusz wiedzieć powinien”.

Mamy nadzieję, iż zebrane przez nas informacje pomogą wam realizować projekty oraz ułatwią pracę w szkołach. Dodatkowo zamieściliśmy podstawowe informacje o wolontariacie oraz telefony, pod które możecie dzwonić w przypadku jakichkolwiek wątpliwości.

Życzymy powodzenia i niezapomnianych wrażeń!

Organizatorzy programu
„Wolontariat studencki”

Kilka słów o wolontariacie

Wolontariat wczoraj i dziś

W Polsce istnieje wieloletnia tradycja pracy społecznej, tradycja pomagania sobie wzajemnie, angażowania się w problemy innych. Osoby, które działały na tym polu, określano mianem społeczników i altruistów. Nazwa wolontariusz w dzisiejszym znaczeniu tego słowa nie była używana.

Słowo wolontariusz (łac. voluntarius = dobrowolny, ochotniczy) znane jednak było od dawna w języku polskim. Wolontariuszem był nazywany praktykant pracujący bez wynagrodzenia dla zaznajomienia się z zawodem oraz ochotnik w wojsku. Dziś w Polsce pojęcie to jest rozumiane podobnie jak w krajach o wieloletniej tradycji wolontariatu.

Określmy bliżej, co to znaczy być wolontariuszem i czym charakteryzuje się tego typu działalność.

Definicja wolontariatu

Jakie są obszary działania wolontariuszy? Najczęściej na myśl ciśnie się odpowiedź, że wolontariusze działają wszędzie tam, gdzie jest to potrzebne, i to nie tylko w obszarze pomocy społecznej, lecz w każdej dziedzinie życia społecznego i środowiska naturalnego. Wolontariuszem może być każdy, wszędzie tam, gdzie pomoc ochotnika jest potrzebna.

Nie każda jednak pomoc może być traktowana jako wolontariat. Zachowania wynikające z wychowania, tradycji czy obyczajów rodzinnych, takie jak zrobienie zakupów przez męża lub pomoc udzielana własnej babci nie są działaniami wolontarystycznymi. Praca wolontarystyczna musi wykraczać poza związki rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskie. Opiekujemy się babcią, bo jest członkiem rodziny, pomagamy koledze, bo jest naszym kolegą, a nie dlatego, że jesteśmy wolontariuszami.

Nasza definicja brzmi:

Bycie wolontariuszem to bezpłatne, świadome, dobrowolne działanie na rzecz innych, wykraczające poza więzi rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskie.

Oczekiwania wolontariusza

Czy działalność wolontariuszy jest wyłącznie pracą bezinteresowną? Czy będąc wolontariuszami zawsze przemawia przez nas czysty altruizm, czy nie mamy potrzeb, które możemy zaspokajać pracując m.in. jako wolontariusze? To pytanie od dawna powraca jak bumerang w trakcie rozważań o pracy ochotniczej.

Użytecznym sposobem opisanie potrzeb ludzkich jest układ hierarchiczny z kilkoma różnymi poziomami. Wiecie być może, że psycholog Abraham Maslow utworzył piramidę, składającą się z pięciu kondygnacji. W myśl tej koncepcji potrzeby jednego poziomu muszą być zaspokojone, zanim następny poziom potrzeb stanie się dominujący.

Zidentyfikował on następujące potrzeby:

- fizjologiczne (pragnienie, głód i ciepło),
- bezpieczeństwa (ochrona przed szkodą, zagrożeniem),
- społeczne (przyjaźń, przynależność, akceptacja),
- pozytywnej samooceny (szacunek dla samego siebie, status, autorytet),
- samorealizacji (rozwój osobowości i jednostkowych możliwości).

Bardzo często spotykaną motywacją do pracy wolontarystycznej jest potrzeba kontaktów z innymi i przełamanie poczucia osamotnienia lub niespełnienia. Ważna jest również potrzeba znalezienia swojego miejsca w jakiejś grupie. Grupa daje swoim członkom uczucie jedności i wspólnoty, poczucie oparcia i bezpieczeństwa. Praca wolontarystyczna daje również naturalną szansę bycia w gronie osób, z których wartościami i celami możemy się w pełni zidentyfikować. W świetle teorii Maslowa wolontariat zaspokaja nasze potrzeby wyższego rzędu.

Często zdarza się, że ucząc się lub pracując zawodowo nie realizujemy wszystkich swoich potrzeb. Dlatego praca wolontarystyczna może stanowić dla nas odskocznnię od rutyny i nudy codziennych zajęć. Najczęściej chcemy działać zgodnie z tym, co uznajemy za ważne i wartościowe, we własnym interesie i dla zaspokojenia pewnych swoich potrzeb. Praca społeczna również zaspokaja nasze potrzeby, m.in. potrzebę kontaktów z innymi, afiliacji czy samorealizacji. Wielu wolontariuszy realizuje się, podejmując pracę społeczną na przykład w świetlicach środowiskowych, odgrywając rolę „starszego brata”, który jest wzorem do naśladowania w życiu.

„Wolontariat studencki”

Kto może być wolontariuszem?

Wolontariuszem może być każdy, kto działa świadomie na rzecz innych. Świadomość ta rozumiana jest jako dobry stan psychiczny, umożliwiający pozytywne działanie na rzecz całego otoczenia.

W ramach naszego programu „Wolontariat studencki” wolontariuszem może być każdy student lub członek kadry akademickiej.

Jakie cechy powinien posiadać wolontariusz? Odpowiedzi na to pytanie budzą najwięcej kontrowersji i często w czasie spotkań z wolontariuszami i osobami, które współpracują z nimi, mowa jest o takich cechach, jak: otwartość, wrażliwość, bezinteresowność, umiejętność współpracy, dobrowolność, profesjonalizm, tolerancja, silna motywacja itd. Lista zazwyczaj jest bardzo długa. Spośród wszystkich cech jako najważniejsze wybieramy przede wszystkim: dobrowolność i chęć zrobienia czegoś dla innych – bez

wynagrodzenia. Nie można też jednoznacznie określić cech idealnego wolontariusza. Każde zadanie do wykonania i rola, jaką ma pełnić wolontariusz, wymaga innych cech. Do prowadzenia zajęć teatralnych pożądane będą m.in. ekspresja i łatwość komunikowania się. Zajęcia z hokeja poprowadzi wolontariusz sprawny fizycznie, znający zasady gry, posiadający umiejętność przewidywania i szybką reakcję (hokej jest grą szybką, w której błyskawicznie zmieniają się sytuacje).

Co do jednego możemy być pewni - wolontariusz w naszym programie, niezależnie od charakteru realizowanego projektu, powinien lubić pracę z dziećmi i młodzieżą, być cierpliwy i opanowany. Niewątpliwie pomocne będą takie cechy, jak otwartość, pogoda ducha i chęć podejmowania nowych wyzwań.

Co i jak mogą robić wolontariusze?

Wolontariusz powinien wykonywać pracę w sposób przemyślany i zaplanowany, czyli profesjonalnie. Dla nas profesjonalizm oznacza, że przystępując do programu swoją decyzję podjęliście odpowiedzialnie i jesteście przygotowani do prowadzenia zajęć z dziećmi. To przygotowanie nie musi oznaczać posiadania ogromnej wiedzy pedagogicznej i psychologicznej. Najważniejsze jest, abyście mieli przemyślany plan swojej pracy.

Każdy rodzaj pracy może być wykonywany na zasadzie wolontariatu - nie tylko prace bardzo proste, które nie wymagają odpowiedniego, zawodowego przygotowania. Wolontariusz więc to nie tylko dobrodziej, pomocnik, opiekun, społecznik, ale także nauczyciel, informatyk, polityk, inżynier, grafik, który korzysta ze swej wiedzy pomagając innym.

W programie „Wolontariat studencki” uczestniczą osoby gotowe podjąć działania społeczne na rzecz dzieci i młodzieży ze szkół podstawowych oraz gimnazjów (zwłaszcza w małych miastach i na wsiach). Sami decydujecie o swojej ofercie edukacyjnej, sami wybieracie tematykę, metody i sposób prowadzenia zajęć. Możecie, jak wicie, prowadzić zajęcia popołudniowe, weekendowe lub wakacyjne.

Realizując zadania, powinniście wykorzystywać wasze różnorodne umiejętności. Wprowadzając do edukacji dzieci i młodzieży korzystny element zróżnicowania, pomagacie rozwijać pasje, pokazywać, jak można ciekawie spędzać czas wolny. Warto więc zadbać o to, aby wasz zespół, rozpoczynający pracę w konkretnej szkole, miał różne zainteresowania i umiejętności, wnoszące nowe perspektywy do życia uczniów.

Szalenie istotne w trakcie realizacji projektów jest zachowanie przez studentów właściwych relacji z nauczycielami pracującymi w danej szkole. Obecność wolontariusza w placówce nie powinna owocować niechęcią grona pedagogicznego do studentów. Jak tego uniknąć? Przede wszystkim pamiętajcie, że nie powinniście zastępować nauczycieli w ich pracy - nie możecie zgadzać się, aby prowadzić zajęcia zamiast nauczyciela! Wasza obecność ma na celu wzbogacanie pracy szkoły o nowe treści, a nie

wykluczanie lub odsuwanie pedagogów na bok. Dostrzeżenie w was sojuszników, a nie przeciwników, którzy na przykład wytykać będą nauczycielom ich braki w wiedzy, jest kluczem do udanej współpracy w wybranej przez was szkole.

Przygotowanie do pracy, rozpoczęcie realizacji projektu

Rozpoczęcie realizacji projektu powinno być poprzedzone w szkole spotkaniem, rozmową, w czasie której powinniście przedyskutować wzajemne oczekiwania i zadania do wykonania. Zarówno szkoła goszcząca wolontariuszy, jak i sami ochotnicy wiążą ze współpracą określone nadzieje. Aby wyjść im naprzeciw i móc je zaspokajać, warto je poznać. Stąd ważnym krokiem przed rozpoczęciem waszego projektu jest pierwszy kontakt z tą osobą w szkole, która odpowiedzialna jest za współpracę z wolontariuszami. Najczęściej jest to dyrektor, często również są to pedagodzy szkolni lub nauczyciele. Mamy świadomość, że dla wielu studentów może to być kłopotliwe - często ze względu na znaczną odległość od szkoły, w której realizowany ma być projekt. Jednak rozmowa telefoniczna, korespondencja pocztą elektroniczną może choćby częściowo rozwiązać ten problem.

Precyzyjne ustalenie oczekiwań zmniejszy prawdopodobieństwo późniejszych rozczarowań. W związku z tym oprócz omówienia charakteru pracy oraz czasu, który trzeba poświęcić na jej wykonanie, należy uzgodnić warunki przyjęcia grupy przez szkołę (wyżywienie, zakwaterowanie).

Gdy szkoła i grupa wolontariuszy postanowią rozpocząć współpracę, dyrektor placówki poinformuje o tym fakcie organizatorów - Centrum Wolontariatu. Przed rozpoczęciem pracy lider grupy zostanie zapoznany z zasadami pracy z uczniami i istotą działalności wolontarystycznej. Następnie podpisuje porozumienie o współpracy.

Wolontariusze, uczestniczący w projekcie, mogą się ubiegać o pokrycie kosztów lub pomoc w zapewnieniu materiałów niezbędnych do realizacji projektów oraz o pokrycie kosztów dojazdu do wybranej szkoły (do 150 km w przypadku projektów realizowanych w ciągu roku szkolnego; bez limitu kilometrów w przypadku projektów wakacyjnych). Wszyscy uczestnicy programu zostaną ubezpieczeni od następstw nieszczęśliwych wypadków oraz od odpowiedzialności cywilnej.

Wspieranie i nadzorowanie pracy wolontariuszy

Podstawowe zadawane przez wolontariusza pytanie brzmi: Kto będzie mógł mi pomóc, jeśli będę tego potrzebował? Czy mogę zwrócić się do kogoś o wsparcie w trudnych dla mnie momentach - szczególnie, gdy coś mi się nie uda? Szkoła, przystępując do programu „Wolontariat studencki”, powinna wyznaczyć jednego z nauczycieli do wspierania na co dzień studentów. Każdorazowo, kiedy zajdzie taka potrzeba, ten nauczyciel powinien być dla nich oparciem - szczególnie, gdy mają jakieś problemy. Częste kontakty i ich otwarty charakter zapobiegają sytuacji, w której nagle, z niewiadomego powodu, ktoś z was przerwie prowadzenie zajęć w szkole.

Przedstawiciel szkoły musi wymagać od wolontariuszy, aby właściwie wykonywali swą

pracę. To, że studentom nikt nie płaci, nie może być usprawiedliwieniem niewłaściwego wypełniania obowiązków. Do zadań przedstawiciela szkoły należy takie zorganizowanie pracy wolontariuszy, by znali oni dokładnie swoje kompetencje oraz kompetencje innych. Przedstawiciel dba też, aby stworzyć szansę rozwoju dla poszczególnych wolontariuszy, jeśli tego oczekują, i oczywiście udziela pomocy, jeśli mają kłopoty z wykonywaną pracą.

Nie zawsze praca wolontariuszy i atmosfera wokół nich jest właściwa. Na dyrekcji szkoły i osobie odpowiedzialnej za ochotników spoczywa obowiązek zadbania, aby wszyscy pracownicy etatowi zrozumieli i docenili specyfikę pracy studentów. Kierownictwo placówki musi przeciwdziałać wszelkim przejawom lekceważenia młodych wolontariuszy. Dlatego także zadaniem dyrekcji jest utrzymywanie stałej łączności nie tylko z wolontariuszami, lecz również z personelem płatnym oraz łagodzenie napięć, o ile takie zaistnieją – dotyczy to zwłaszcza zajęć organizowanych w ciągu roku szkolnego.

Zapytajcie więc, rozpoczynając współpracę z wybraną placówką, kto będzie przedstawicielem szkoły odpowiedzialnym za kontakty z wami, do kogo możecie zwracać się z pytaniami, z kim ustalać będziecie zakres i warunki waszej współpracy. Może uda wam się zostać przedstawionymi na zebraniu całej rady pedagogicznej?

8 Program „Wolontariat studencki” a przepisy prawne

Działalność wolontariuszy jest w Polsce uregulowana stosownymi przepisami. Przepisy, mające odniesienie do waszej pracy w programie „Wolontariat studencki”, są przedstawione w „Ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie”.

Najważniejsze z nich to:

1. Każdy z wolontariuszy podejmując się tej formy działalności musi być objęty ubezpieczeniem od następstw nieszczęśliwych wypadków. Ubezpieczenie to oraz ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej w programie „Wolontariat studencki” zapewnia Centrum Wolontariatu.
2. Wolontariusze nie mogą być angażowani przez instytucje i organizacje w ramach prowadzonej przez nie działalności gospodarczej. Ponieważ wasza aktywność jest skierowana na rozwijanie zainteresowań i pasji uczniów, szkoły są odpowiednim miejscem dla waszej działalności.
3. Realizując swoje projekty macie prawo oczekiwać od organizatorów zaświadczenia wraz z opinią o waszej pracy. Organizatorzy takie zaświadczenia muszą wam wystawić.
4. Czas wykorzystany na realizację projektów nie jest liczony do stażu pracy. Poświęcając kilka lub kilkanaście dni na projekty nie zbliżycie się do tak jeszcze odległej dla was emerytury.
5. Rozpoczynając współpracę ze szkołą powinniście być zapoznani z bezpiecznymi i higienicznymi warunkami waszej pracy. Zapytajcie przedstawiciela szkoły na co zwrócić uwagę poruszając się po obiekcie, gdzie są wyjścia ewakuacyjne, jakie są obowiązujące zasady higieny itp. Jest to ważne, gdyż chodzi tu o bezpieczeństwo wasze i dzieci, z którymi będziecie pracować.
6. Wolontariat to nie to samo co praktyka studencka czy zawodowa. Wasza aktywność w realizacji projektów nie musi być zaliczana do praktyk, które są obowiązkowe na waszej uczelni.

Poradnik wolontariusza

Nawet jeśli chodzi tylko o drobniąg, zrób coś dla tych, którzy potrzebują pomocy; coś, za co nie otrzymasz zapłaty poza samym przywilejem dokonania tego.

Albert Schweitzer

Zasady ogólne

1. Twoim zadaniem jest pokazać coś, co dobrze umiesz. Musisz też mieć pomysł, jak zainteresować tym młodszych.
2. Uczeń jest twoim partnerem, ale nie równorzędnym. Ma mniej lat, mniejszą wiedzę i doświadczenie. To ty prowadzisz dla niego zajęcia, to ty decydujesz o tym, co się na nich dzieje.
3. Bierzesz odpowiedzialność za powierzonych ci uczniów – odpowiadasz nie tylko za ich bezpieczeństwo, ale też za mądre wykorzystanie czasu, który spędzacie razem.
4. Pamiętaj, że uczniowie uważnie cię obserwują i biorą z ciebie przykład (nie wolno ci palić w obecności uczniów, używać wulgarnych słów czy prowadzić zajęć w brudnym ubraniu).
5. Nie możesz nadużywać zaufania uczniów. Kiedy nawiązujesz z dzieckiem kontakt, nie wolno ci przekraczać granic etycznych i naruszać dobrych obyczajów. Nie staraj się zmniejszać na siłę dystansu pomiędzy wami, spoufalać się zbyt szybko i odgrywać roli „kumpla”.
6. Możesz mieć trudności z dyscypliną na zajęciach. Pamiętaj wówczas, że pokrzykiwanie na uczniów jest mało skuteczne – nauczycielskie przysłowie mówi, że jeśli musisz podnieść głos, to tylko po to, aby wyrazić radość lub dodać komuś otuchy. Większość uczniów zachowuje się spokojnie na ciekawych i sprawnie przeprowadzonych zajęciach.
7. Sekretem nauczania jest szacunek dla ucznia. Słuchaj uczniów, nie lekceważ ich i w miarę możliwości uwzględniaj ich pomysły, jeśli nie zakłócają twoich planów. Nigdy nie możesz urazić dziecka, dawać mu do zrozumienia, że jest „trudne” albo „głupie”.
8. Określ reguły zachowania uczniów na twoich zajęciach i wymagaj ich przestrzegania. Umożliwią ci prowadzenie zajęć, a uczniom pozwolą nie przeszkadzać sobie wzajemnie. Komunikuj je jasno i wymagaj od samego początku zajęć.
9. Szanuj nauczycieli, którzy pracują w odwiedzanej przez ciebie szkole. Praca w szkole to odpowiedzialne, wyczerpujące i trudne zadanie. Doświadczysz tego nawet po przeprowadzeniu pojedynczych zajęć. Całoroczna praca z wieloma uczniami jest jeszcze trudniejsza. Wystrzegaj się krytycznego myślenia o nauczycielach i nigdy nie pozwól sobie na negatywną ocenę nauczycieli w uwagach kierowanych do uczniów i wypowiedzianych w ich obecności.
10. Jeśli to możliwe, staraj się poznać nauczycieli pracujących w szkole. Przedstaw się im i opowiedz o swoich zajęciach. Pamiętaj, że to oni są w tym miejscu gospodarzami.
11. Jeśli twoje zajęcia obserwowali nauczyciele, zapytaj ich – już po zakończeniu zajęć – o opinię i dobre rady na przyszłość. Dowiedz się, co, ich zdaniem, można by zmienić w zajęciach, aby były jeszcze lepsze.

12. Jeśli byłeś z uczniami sam, podziel się swoimi obserwacjami i doświadczeniem z nauczycielami. Twoje spostrzeżenia mogą być dla nich bardzo ważne. Bądź jednak rozważny w formułowaniu opinii o uczniach.

Przygotowanie zajęć

1. Musisz bardzo starannie przygotować się do zajęć. Powinieneś mieć konspekt (plan działania), materiały, omówione wszystkie sprawy związane z miejscem prowadzenia zajęć i uczestnikami.
2. Zajęcia w formie wykładu czy referatu na jakiś temat raczej nie mają sensu – uczniowi niewiele na tym skorzystają, a ty stracisz mnóstwo czasu. To nie znaczy, że nie masz zaprezentować im swojej wiedzy, zrób to jednak w atrakcyjny sposób. Pamiętaj, że uczniowie są w stanie cię słuchać w skupieniu przez 3-5 minut.
3. Pamiętaj:
 - marny nauczyciel mówi,
 - niezły – wyjaśnia,
 - dobry – demonstruje,
 - lepszy – wykonuje z uczniami,
 - doskonały – inspiruje uczniów.
4. Opracuj zajęcia, w czasie których uczniowie będą mogli coś wykonać razem z tobą, a także zrobić coś samodzielnie, kierując się twoimi instrukcjami.
5. Jeżeli prowadzisz zajęcia razem z innymi osobami z twojej grupy, pamiętaj o omówieniu ról. Musicie dokładnie rozdzielić zadania pomiędzy siebie.
6. Uczniowie mogą umieć mniej (lub więcej) niż się spodziewasz. Musisz mieć w zanadrzu rozwiązania awaryjne.
7. Nawet doświadczonym nauczycielom zdarza się źle zaplanować czas na poszczególne elementy zajęć. Miej opracowane dodatkowe pomysły, którymi wypełnisz lukę i pomyśl z góry, z czego ewentualnie możesz zrezygnować bez straty dla całości zajęć.
8. Nie planuj zbyt wiele na jeden raz (lepiej zrobić mniej, a dobrze). Pamiętaj przede wszystkim o tym, co chcesz osiągnąć i w jaki sposób mają na tych zajęciach skorzystać uczniowie.
9. Musisz w porozumieniu ze szkołą ustalić, na co możesz liczyć na miejscu, a co koniecznie musisz mieć ze sobą (materiały, sprzęt, pomoce – od kredek po sprzęt multimedialny).
10. Nie planuj zajęć, których przeprowadzenie w danych warunkach jest nierealne (szkoła może nie mieć potrzebnego ci łącza z internetem, basenu pływackiego lub teleskopu).
11. Ustal dostatecznie wcześniej, z jaką grupą uczniów i jak zorganizowanych będziesz pracować (jedna klasa, grupa uczniów z różnych klas na tym samym poziomie, wszyscy chętni ze szkoły).
12. Ustal, czy na twoich zajęciach obecni będą nauczyciele (opiekunowie dzieci). W większości przypadków ich obecność pomaga w prowadzeniu zajęć. Umów się z nauczycielem danego przedmiotu lub przedstawicielem szkoły odpowiedzialnym za kontakty z wolontariuszami, że zwrócisz się do niego o pomoc, gdy będzie ci ona potrzebna.

13. Przygotowany przez siebie konspekt zajęć pokaż nauczycielom w szkole, do której się wybierasz. Ich aproba upewni cię, że wszystko będzie dobrze i zwiększy twoją szansę na sukces.

Konspekt (plan) zajęć

Jeśli opisałeś w kwestionariuszu zgłoszeniowym swój projekt, większość pracy nad omysleniem zajęć masz już za sobą.

Temat zajęć	
Cele zajęć: Co chcemy osiągnąć? Co po zajęciach będą umieli uczniowie?	
Na co szczególnie zwrócimy uwagę? Po czym poznamy, że zajęcia przyniosły oczekiwany efekt?	
Co musimy przygotować? (materiały, pomoce)	
Jak przeprowadzimy zajęcia? Przebieg zajęć: <ul style="list-style-type: none">• opis zaprojektowanych działań osób prowadzących,• pytania stawiane uczniom i oczekiwane odpowiedzi,• efekty pracy na poszczególnych etapach,• metody,• potrzebne w danym momencie materiały,• przewidywany czas na realizację poszczególnych elementów, punkty krytyczne itd.	
Pomysły w rezerwie	
Uwagi o realizacji	

Jeśli prowadzisz zajęcia cykliczne, podobne konspekty powinieneś mieć dla każdego z nich. Niektóre elementy (cele, materiały) mogą się powtarzać.

Uczniowie rozmawiają między sobą, nie słuchają
Przypomnijcie uczniom ustalone wspólnie reguły pracy i działania. Na przykład ustalcie, że instrukcję przekazuje się tylko jeden raz. Spróbujcie też bardziej zainteresować dzieci tematem.
Uczniowie nie wykonują poleceń
Upewnijcie się, czy uczniowie zrozumieli, co mają robić, czy potrafią wykonać polecenie. Jeśli nie potrafią, wyjaśnijcie problem. Może też warto wcześniej dobrze uzasadnić, dlaczego mają wykonać zadaną pracę, co z tego wyniknie.
Ktoś błąźnie
Postarajcie się znaleźć dla niego odpowiednie ciekawe zadanie, które go zainteresuje. Jeśli problem się powtarza, porozmawiajcie z nim na osobności.
Nie zdążacie z planem
Na bieżąco kontrolujcie czas i zgodnie z wymyśloną wcześniej strategią zrezygnujcie z mniej istotnych elementów. Koniecznie jednak zarezerwujcie krótki czas na podsumowanie, aby uczniowie mieli szansę na refleksję.
Macie za dużo czasu
To świetna okazja do wprowadzenia dodatkowych zadań, gier, zagadek, ćwiczeń lub rozmowy z uczniami. Oczywiście musicie być na to przygotowani.
Uczniowie nudzą się
Spróbujcie sprawdzić, dlaczego. Czy zadania są zbyt łatwe – uczniowie wykonują je szybko i nie uważają za atrakcyjne? A może – przeciwnie – są trudne i uczniowie nie wiedzą, jak się do nich zabrać? Może też po prostu nie rozumieją, dlaczego się tym zajmujecie. W tym przypadku spróbujcie tak pokazać problem, aby lepiej było widoczne, co w nim może być zajmujące i przydatne. Z punktu widzenia ucznia oczywiście! Aby ich cel i wasz były możliwie zbliżone. Ponadto pamiętajcie, że uczniowie powinni coś robić, nie tylko słuchać i patrzeć na was. Kontrolowana aktywność uczniów na zajęciach jest warunkiem powodzenia.
Uczniowie nie rozumieją, co mówisz
Pamiętajcie, do kogo mówicie. Nie chodzi o to, aby upraszczać język do granic śmieszności i traktować uczniów jak osoby niesprawne intelektualnie. Ale trudne terminy, żargon dziedziny, którą się zajmujecie, może stanowić przeszkodę we wzajemnym porozumieniu się. Wyjaśnij i, jeżeli jest to możliwe, zastępuj trudne wyrazy prostszymi określeniami. Trochę tajemniczych słów może dodać atrakcyjności zajęciom. Nadmiar sprawi, że będą nieudane.

12

A ponadto:

- uśmiechajcie się,
- patrzcie uczniom prosto w oczy, mówcie do nich, a nie do tablicy lub kwiatków stojących na oknie,
- traktujcie swoją pracę jako odpowiedzialne zadanie, ale pamiętajcie, że i dla was powinno być ono przyjemne i atrakcyjne.

1. Program „Wolontariat studencki” jest akcją realizowaną w przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności i Centrum Wolontariatu.
2. Celem programu jest rozwijanie zainteresowań dzieci i młodzieży ze szkół, przede wszystkim z małych miejscowości [...].
Wśród wolontariuszy-studentów ma on na celu kształtowanie postaw społecznych, rozwijanie pasji i zainteresowań.
3. Organizatorzy programu przede wszystkim kierują swoją ofertę z jednej strony do szkół w miejscowościach liczących poniżej 20 tys. mieszkańców, zaś drugiej strony do środowiska akademickiego (studentów, kół naukowych działających na uczelniach, grup i organizacji studenckich w całej Polsce, kadry akademickiej itd.). [...].
4. Zgłoszenie do programu:
 - a) Studenci zgłaszają się w grupach (od dwóch do pięciu osób) [...].
 - b) Każda grupa wybiera swojego lidera, czyli osobę, która będzie odpowiedzialna za komunikowanie się z organizatorami i wybraną szkołą oraz za ustalenie warunków realizacji projektu.
 - c) Grupa studentów musi mieć rekomendacje z uczelni [...]; w rekomendacji należy podać nazwisko i kontakt do osoby polecającej.
 - d) Można utworzyć kilka grup (zespołów) realizujących ten sam projekt i współpracujących ze sobą.
5. Studenci sami decydują o swojej ofercie edukacyjnej (tematyka, metody, materiały pomocnicze), natomiast czas trwania zajęć określają według systemu (zajęcia popołudniowe, weekendowe, wakacyjne). [...]
6. Projekty [...] powinny zawierać się w jednej z trzech kategorii: projekty systematyczne, projekty weekendowe, projekty wakacyjne [...].
7. Studenci przystępują do programu przez wypełnienie formularza zgłoszeniowego dostępnego na www.wolontariat.edu.pl. Wypełnienie formularza jest traktowane jako zgłoszenie się do programu.
 - a) Lider grupy będzie miał uprawnienia do rejestracji grupy w internetowej bazie projektów (dysponując odpowiednim „loginem” będzie mógł edytować, zmieniać i uaktualniać dane zapisane w formularzu zgłoszeniowym).
 - b) Lider będzie miał obowiązek:
 - zawierania porozumień z organizatorami programu,
 - zgłaszania grupy do ubezpieczenia,
 - odbioru i dysponowania funduszami na pokrycie kosztów podróży studentów do szkół, kosztów zakupu materiałów niezbędnych do realizacji projektów,
 - uczestniczenia w szkoleniach przygotowujących do pracy z dziećmi i młodzieżą oraz przybliżających zasady organizowania pracy wolontariuszy [...].
9. Oferta przedstawiona przez studentów i zaakceptowana przez organizatorów projektu zostanie zamieszczona na wyżej wymienionej stronie internetowej.
10. Grupy studentów, zgłaszające się do programu „Wolontariat studencki”, mogą zgłosić więcej niż jeden projekt, który są gotowe realizować [...].
11. Po uzgodnieniu warunków porozumienia między szkołą a wolontariuszami i po-

13

wiadomieniu organizatorów lider grupy otrzymuje do organizatorów porozumienie o współpracy [...].

12. Organizatorzy programu zapewniają wolontariuszom zwrot kosztów podróży (do 150 km w przypadku projektów systematycznych i weekendowych). Realizując projekty wakacyjne zwrot kosztów podróży jest niezależny od liczby kilometrów [...].
13. Studenci mogą się ubiegać o pokrycie kosztów lub pomoc w zapewnieniu materiałów niezbędnych do realizacji projektów [...].

Przykładowe zajęcia realizowane w ramach programu „Wolontariat studencki”

1. „Uczyć się, ale jak?”

Warsztaty psychoedukacyjne dla dzieci i młodzieży z V i VI klas szkół podstawowych i I – III szkół gimnazjalnych.

Główne cele programu:

- Wzbudzenie motywacji do nauki
- Zapoznanie z prawami rządzącymi uczeniem się
- Prezentacja podstawowych mnemotechnik
- Zapoznanie z podstawową wiedzą dotyczącą stresu
- Wprowadzenie elementów metod relaksacyjnych, antystresowych, ułatwiających zredukowanie napięcia związanego z sytuacjami klasówek i egzaminów

Program jest realizowany przez kilkanaście grup studentów wydziałów psychologicznych i pedagogicznych z uczelni z Siedlec i Warszawy.

2. „Potrafię szybko pomóc”

Projekt realizowany przez studentów Szkoły Głównej Służby Pożarniczej w Warszawie – tematem zajęć jest edukacja dla bezpieczeństwa. Studenci w ramach zajęć prowadzą dyskusję o bezpieczeństwie, wykorzystują prezentację komputerową i strażacką, organizują konkurs dla uczniów. Projekt jest przeznaczony dla uczniów klas IV-VI i był realizowany m.in. w Szkole Podstawowej nr 6 im. Szarych Szeregów w Grodzisku Mazowieckim, Zespole Placówek Oświatowych w Pawłowicach, Publicznej Szkole Podstawowej w Brzeźnach, Zespole Placówek Oświatowych w Paprotni.

3. „Język angielski na wesoło”

Zajęcia stałe realizowane przez studentów Wyższej Szkoły Biznesu w Radomiu. Projekt skierowany jest do uczniów szkół podstawowych. Podczas zajęć odbywają się zabawy, konwersacje, rozwiązywane rebusy, zagadki, uczniowie uczą się również piosenek w języku angielskim. Zajęcia realizowano w trakcie semestru letniego m.in. w Publicznym Gimnazjum w Ciepłowie, Szkole Podstawowej nr 2 w Szydłowcu, a podczas wakacji w Zespole Szkół w Ryjewie.

4. „Zajęcia sportowe – teoria i praktyka”

Zajęcia realizowane przez studentów Akademii Ekonomicznej w Katowicach. Celem zajęć jest ukazanie wartości sportu, promocja fair play i zasad prawidłowego odbioru widowiska sportowego oraz propagowanie idei Europejskiego Roku Edukacji przez Sport.

Zajęcia zawierają wykłady teoretyczne z wykorzystaniem różnych form przekazu (Internet, telewizja) na temat istoty sportu, jego wartości, zagrożeń płynących z jego niewłaściwego wykorzystania oraz zajęcia praktyczne.

5. „Kółko teatralne”

Zajęcia realizowane przez grupę o nazwie „Aniołki Charliego”, stworzoną przez Anetę Nowaczewską-Torus, pracownika Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu. Projekt jest skierowany do młodzieży gimnazjalnej. Celem zajęć jest „zapoznanie się ze sztuką na nowo”, poznanie różnych form teatralnych. Podczas zajęć młodzież przedstawia spektakl na podstawie opracowanego przez siebie scenariusza lub na podstawie istniejącej już sztuki, np. Sławomira Mrożka. Może to być jeden większy spektakl lub krótkie formy tematyczne (typu etiuda), np. o ekologii lub nałogach. Zajęcia zrealizowano w Gimnazjum nr 1 we Wrocławiu.

6. „Kółko matematyczne”

Zajęcia realizowane przez studentów Politechniki Śląskiej w Gliwicach, skierowane do uczniów szkół podstawowych i gimnazjum.

Cele, jakie sobie stawiają wolontariusze:

- Kształtowanie poprawnego, logicznego myślenia
- Uwrażliwienie na narzędzia matematyki
- Zainspirowanie matematyką
- Zgłębienie wiedzy

Przebieg zajęć:

- Spojrzenie na matematykę w sposób empiryczny
- Pokazanie analogicznych narzędzi wykorzystywanych w fizyce, astronomii, biologii, in-formatyce
- Superpropozycja – noc z matematyką.

Chcesz dowiedzieć się czegoś więcej o wolontariacie, zajrzyj:
www.wolontariat.org.pl

Centra Wolontariatu w Polsce

Warszawa, woj. mazowieckie

ul. Nowolipie 9/11, 00-150 Warszawa
tel.: 022 635 27 73, tel./fax: 022 635 46 02
e-mail: warszawa@wolontariat.org.pl

Białystok, woj. podlaskie

ul. Dojlidy Fabryczne 26, 15-555 Białystok 23
tel.: 085 732 28 46, 732 09 09, fax: 085 732 94 84
e-mail: bialystok@wolontariat.org.pl

Bydgoszcz, woj. kujawsko-pomorskie

ul. Bernardyńska 3, 05-029 Bydgoszcz
tel./fax: 052 322 91 76
e-mail: bydgoszcz@wolontariat.org.pl

Dzierżonów Śląski, woj. dolnośląskie

ul. Mickiewicza 16/1, 58-200 Dzierżonów Śląski
tel./fax: 074 832 38 33
e-mail: dzierzoniow@wolontariat.org.pl

Elbląg, woj. pomorskie

ul. Związku Jaszczurczego 17, 82-300 Elbląg
tel./fax: 055 236 27 16
e-mail: elblag@wolontariat.org.pl

Gdańsk (Wrzeszcz), woj. pomorskie

ul. ks. Józefa Zator Przytockiego 4, 80-245 Gdańsk
tel.: 058 341 61 77
e-mail: gdansk@wolontariat.org.pl

Katowice, woj. śląskie

Al. Korfanteo 2, 40-004 Katowice
tel.: 032 201 02 67
e-mail: katowice@wolontariat.org.pl

Kielce, woj. świętokrzyskie

ul. Bodzentyńska 44a, 25-308 Kielce
tel.: 041 344 41 60, tel./fax: 041 344 77 62
e-mail: kielce@wolontariat.org.pl

Lublin, woj. lubelskie

ul. Jezuicka 4/5, 20-113 Lublin
tel.: 081 534 26 52
e-mail: lublin@wolontariat.org.pl

Łódź, woj. łódzkie

ul. Piotrkowska 38, 90-256 Łódź
tel.: 042 633 59 11
e-mail: lodz@wolontariat.org.pl

Piła, woj. wielkopolskie

ul. Motylewska 24, 64-920 Piła
tel.: 067 214 02 44, 214 02 04, fax: 067 214 02 21
e-mail: pila@wolontariat.org.pl

Poznań, woj. wielkopolskie

ul. Skryta 14/1, 61-728 Poznań
tel.: 061 661 12 73
e-mail: poznan@wolontariat.org.pl

Radom, woj. mazowieckie

ul. Wieżowa 9a, 26-600 Radom
tel./fax: 048 34 474 16
e-mail: radom@wolontariat.org.pl

Rzeszów, woj. podkarpackie

ul. Hetmańska 9 pok. 347, 35-026 Rzeszów
tel.: 017 852 99 43 - 5, wew. 347
e-mail: rzeszow@wolontariat.org.pl

Słupsk, woj. pomorskie

ul. Sienkiewicza 7/23, 76-200 Słupsk
tel./fax: 059 840 13 70
e-mail: slupsk@wolontariat.org.pl

Toruń, woj. kujawsko-pomorskie

ul. Gazowa 35, 87-100 Toruń
tel.: 056 623 55 12, fax: 056 623 60 12
e-mail: torun@wolontariat.org.pl

Wrocław, woj. dolnośląskie

ul. Jedności Narodowej 85/1, 50-073 Wrocław
tel.: 071 372 04 86
e-mail: wroclaw@wolontariat.org.pl